

CROATIAN EMBASSY – "HRVATSKA AMBASADA" U CANBERRI – 1977.-1978. (uz 20. obljetnicu zatvaranja)

Ivan ČIZMIĆ
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

UDK: 327. 8(94=862)"197"
Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 15. 2. 1999.

Jedna skupina hrvatskih političkih emigranata u Canberri, glavnom gradu Australije, otvorila je Hrvatsku ambasadu u studenome 1977. godine. Na taj čin hrvatskih emigranata oštro je reagirao režim bivše SFR Jugoslavije. Australске vlasti nisu priznale Hrvatsku ambasadu, jer nije predstavljala postojeću suvremenu državu. Pa ipak, Hrvatska ambasada djelovala je gotovo dvije godine, jer Australija nije imala važeći zakon po kojem bi zabranila rad Ambasade. Nakon što je Diplomatic and Consular Mission Act prošao kroz zakonodavnu proceduru u Parlamentu i Senatu, stupio je na snagu 24. kolovoza 1978. godine. Tim zakonom zabranjen je rad Hrvatske ambasade. Diskusije koje su vođene među zastupnicima pokazuju koliko su australski političari bili podijeljeni u odnosu prema bivšoj Jugoslaviji i političkim zahtjevima hrvatskih doseljenika. Nakon nekoliko sudskih tužbi koje je podnio australskim sudovima poslanik Marijo Dešpoja, Ambasada je konačno pravomoćno sudskom odlukom zatvorena. Gotovo dvije godine Hrvatska ambasada bila je u središtu pozornosti javnosti ne samo u Australiji nego i u drugim zemljama gdje su živjeli hrvatski doseljenici, a to su upravo i htjeli njezini pokretači.

OSNIVANJE HRVATSKE AMBASADE

U glavnom gradu Australije Canberri 29. studenoga 1977. otvorena je Hrvatska ambasada.* Bila je smještena u lijepoj četvrti Forest u aveniji Canberra, okružena zelenilom i brojnim vilama u kojima stanuju strani diplomati i australski političari. Bila je tek nekoliko stotina metara udaljena od sovjetske ambasade i oko jedan kilometar od parlamenta. Hrvatska zastava s crveno-bijelim kvadratičnim grbom vijorila se s jarbola u

* Najveći dio građe za ovaj rad dobio sam od gospodina Marina Dešpoje iz Canberre, pa mu zahvaljujem na pomoći.

vrtu ispred zgrade. Na pročelju je stajao natpis *Croatian Embassy* – Hrvatska ambasada. Zgradu su noću obasjavali reflektori.

Taj čin hrvatske političke emigracije bio je nesvakidašnji i neobičan događaj. Naime, Australija nije priznavala diplomatska predstavništva koja nisu imala iza sebe svoju suverenu državu. Australijski Hrvati su bili toga svjesni, ali su ipak, protivno međunarodnim propisima, uspostavili u Canberri svoju "ambasadu" ili "poslanstvo", postavivši za veleposlanika mladog hrvatskog intelektualca, Marija Šimu Dešpoju kao "otpravnika poslova".

Glavni smisao otvaranja Hrvatske ambasade, prema zamisli osnivača, bio je da "bude trubač hrvatske državotvorne misli u ovim dalekim krajevima od Hrvatske. [...] propagandna akcija/manifestacija jedne ideje – ideje nezavisne i slobodne države Hrvatske. Hrvatska državna misao dobila je u toj Ambasadi vidljiv i opipljiv, efektivan i demonstrativan izražaj."¹ Međutim, inicijatori otvaranja Hrvatske ambasade nisu imali iluzija. Kako kaže M. Dešpoja, oni su igrali na "zakonsku" kartu do kraja. Znali su da će Ambasada na posljetku biti zatvorena, ali njezino zatvaranje htjeli su pretvoriti u "hrvatsku pobjedu". Htjeli su pokazati da Hrvati nisu teroristi, već da poštuju australske zakone, pa ako nadležni sudovi donesu odluku o zatvaranju, nju treba poštivati.²

O otvaranju Hrvatske ambasade u određenim hrvatskim krugovima u Australiji razmišljalo se duže vremena. Međutim, konačna odluka donesena je potkraj kolovoza 1977. godine, na sastanku u Canberri tzv. "orginalne sedmorice" koju su činili: Marijo Dešpoja, Josip Butković, Šime Franjić, Slobodan Grbavac, Vicko Jurković, Jerko Kovač i Blaž Kraljević.³

Na sastanku te skupine raspravljalo se i o osobi "ambasadora". Bili su svjesni da to mora biti osoba koja tečno govori engleski jezik i dobro poznaje australski društveno-politički život. Dešpoja je predložio dvojicu uglednih Hrvata iz Adelaide, Anđelka Tomasovića ili Antu Šiklića. Predloženim osobama napomenuo je kako je riječ o kratkoročnoj akciji, od najviše mjesec dana, i kako je zgrada zakupljena upravo za toliko vremena.

Anđelko Tomasović je inače bio jedan od najzaslužnijih inicijatora otvaranja Hrvatske ambasade. Kao ugledan intelektualac i znanstveni radnik, pridonio je razradi programa i djelovanja Ambasade. Upozorio je kako ne bi bilo dobro da osoba poslanika bude bilo tko tko je u vrijeme Drugoga svjetskog rata na bilo koji način sudjelovao u političkom životu Nezavisne Države Hrvatske, jer će to projugoslavenski orijentirani iseljenici obilato iskoristiti u diskreditiranju Hrvatske ambasade. Poslanik je, prema mišljenju Tomasovića, trebao također biti mlada osoba.⁴

Koliko je bio u pravu, vidi se iz pisanja projugoslaven-
skog lista *Naše novine* koji je izlazio u Sydneyu. U svibnju 1978.
list je zbivanja u svezi s Ambasadom komentirao riječima:
"[...] povodom izjave gosp. Pikoka ministra spoljnih poslova
Australije, o zatvaranju takozvane ambasade rečeno je da je je-
dna skupina Hrvata pokrenula i osnovala takozvanu amba-
sadu i sl. U izjavama i diskusiji operisalo se terminom 'hrvats-
ka ambasada'. Niti su ovu propagandističku tvorevinu formi-
rali Hrvati niti su je podržavali, već [...] to su učinile ustaše, fa-
šisti, saveznici Hitlera, zločinci [...] Zašto u ovom kontekstu spo-
minjati pošteno ime Hrvat?"⁵

Niti Tomasović, a ni Šikličić nisu, iz opravdanih razloga,
mogli prihvatiti ponuđen položaj poslanika. Osim toga, To-
masović je u vrijeme Drugoga svjetskog rata aktivno sudjelovao
u političkom životu Hrvatske. Na koncu je zaključeno da
prvi hrvatski "otpravnik poslova" bude Marijo Dešpoja.

REAKCIJE U AUSTRALIJI I BIVŠOJ JUGOSLAVIJI

Osnivanje Hrvatske ambasade u Canberri izazvalo je mno-
gostruke reakcije i u Australiji i u ostalom svijetu. Vrlo oštro,
što je i razumljivo, reagiralo se u Beogradu. Jugoslavenska vla-
da je preko svojega akreditiranog ambasadora u Canberri, Ale-
ksandra Šokorca, energično zatražila od liberalne vlade da Hr-
vatsku ambasadu odmah zatvori i zabrani. U protivnom će,
stavljeno je do znanja, Jugoslavija prekinuti diplomatske od-
nose s Australijom. Ambasador Šokorac prvio je veliki priti-
sak na Fraserovu administraciju da što prije i bez odlaganja
riješi pitanje "ilegalne hrvatske ambasade". Za australski tisak
Šokorac je dao sljedeće priopćenje: "Mi smo uložili vrlo oštre
žalbe ministarstvu vanjskih poslova ovdje, i australskoj am-
basadi u Beogradu [...] Mi smatramo da je poslovanje takoz-
vane 'ambasade' vrlo teška politička provokacija protiv in-
tegriteta i suvereniteta Jugoslavije. Ukazali smo na sve po-
sljedice što se tiče međunarodnih zakona te konvencija o di-
plomatskim odnosima i tako dalje, a također smo ukazali i na
postojanje dobrih političkih odnosa između naše dvije zem-
lje. Dalje smatramo da poslovanje takozvane ambasade ne vo-
di prema dobrim odnosima između Australije i Jugoslavije. To
može biti samo štetno [...] To je besmisleno i smiješno! Do-
pustiti tako nešto da se desi! Ti ljudi nikoga ne predstavljaju,
samo sebe, a sigurno ne Hrvatsku i Hrvate. Hrvati imaju svo-
ju slobodnu, demokratsku, saveznu državu – suverenu drža-
vu – u okviru jugoslavenske federacije, a oni su i inozemno
predstavljani kroz ambasade Socijalističke Federativne Repu-
blike Jugoslavije [...] Mi smo zatražili od australskih vlasti da
ovo odmah rastjera i da dokrajči ovu besmislenu aferu. Uvje-
ravani smo da odgovorne australske vlasti promatraju ovu

stvar i ispituju što se može učiniti protiv te takozvane ambasade. Rekli su nam da ćemo biti obaviješteni čim prije bude moguće, čim se utvrdi što australske vlasti mogu poduzeti po tom pitanju."⁶

Ni Australaska ambasada u Beogradu, dakako pod pritiskom jugoslavenskih vlasti, nije ostala skrštenih ruku. Gotovo istodobno kad i Šokorac, i ambasador Barrie Dexter se uključio u aferu i podnio svojoj vladi, kako jedan izvor navodi, "vrlo dug i vrlo oštar izvještaj" u kojem se govori o velikom jugoslavenskom ogorčenju na australsku trpeljivost glede "ambasade" i eksplozije bombe u uredu jugoslavenske zračne kompanije JAT u Melbourneu.⁷

U Hrvatskoj je zagrebački *Večernji list* upoznao svoje čitatelje s protestom A. Šokorca australskoj vladi u svezi s aktivnostima "emigrantskih fašističkih ekstremista za vrijeme proslave Dana republike".⁸ U drugom članku *Večernji list* je napisao: "Aktivnost takvih terorističkih skupina nije do sada australska vlada nikad javno osudila. Takav pasivan odnos ne samo da ne pridonosi prijateljskim odnosima dviju zemalja već je u suprotnosti s međunarodnim obavezama Australije tj. obavezama vlada da na svom području sprječavaju djelovanje terorista".⁹ U Beogradu, u Državnom sekretarijatu za inostrane poslove, održana je konferencija za štampu 3. prosinca na kojoj je glasnogovornik Sekretarijata osudio tolerantan odnos australske vlade prema skupini "fašističko-terorističkih emigranata".¹⁰

Razumljivo je da u Beogradu, u uvjetima totalitarnog političkog sustava, nisu mogli niti htjeli razumjeti da u čitavoj stvari u svezi s Hrvatskom ambasadam australska vlada nije imala pravni instrumentarij kojim je mogla na brzinu riješiti za nju stvarno nastali politički problem. Dapače, nediplomatskim zahtjevima da se Hrvatska ambasada naprečac zatvori u australskoj se javnosti postigao suprotan učinak. To se naročito zapazilo poslije izjave ambasadora Šokorca listu *The Canberra Timesu*: "Mi smatramo da je djelovanje takozvane ambasade vrlo teška politička provokacija uperena protiv integriteta i suvereniteta Jugoslavije."¹¹

Davši tako veliko značenje Hrvatskoj ambasadi, Šokorac je nesvjesno zaintrigirao australske medije koji su onda i sami svratili iznimnu pozornost slučaju s Hrvatskom ambasadam. O tome Mato Tkalčević piše: "Hrvatska ambasada je dovela jugoslavensku i australsku saveznu vladu u krajnje nezgodnu i u dobroj mjeri smješnu političku situaciju, a na golemo zadovoljstvo hrvatske zajednice u Australiji. Australska javnost i diplomatska predstavništva promatrali su tu borbu Davida i Golijata s elementom humora koji je potpuno išao u prilog hrvatske zajednice."¹²

U svezi s Hrvatskom ambasadom australska vlada se zaista našla pred zamršenim pravno-zakonskim problemom i tako treba tumačiti njezinu neodlučnost u rješavanju tog pitanja. Ministarstvo vanjskih poslova službeno je izjavilo: "Vladini stručnjaci upravo istražuju komplicirane zakonske implikacije koje su proizašle iz uspostave tzv. 'ambasade'".¹³

Međutim, usprkos nedostatka zakonske regulative, stav Australske državne službe (*Australian Public Service*) bio je jasan. Svi državni službenici nisu smjeli imati nikakvih službenih dodira s Hrvatskom ambasadom. Svi su državni uredi dobili upute kako se moraju ponašati prema Ambasadi. Cilj tih uputa bio je da se onemogući bilo kakvo, makar i posredno priznavanje Ambasade sa službene strane.¹⁴ Također je glasnogovornik australskog ministarstva vanjskih poslova izjavio da je, što se tiče njegova ministarstva, Hrvatska ambasada "samo skupina ljudi u jednoj kući u Canberri".¹⁵

Ministar nadležan za područje glavnog grada, mr. Ellicot, 25. svibnja 1978. u pismu Senatu izvijestio je: "Vlada nije dopustila i neće dopustiti davanje u najam zgrade radi uspostave strane misije osim za misije vlada koje su priznate i s kojima postoje diplomatski odnosi".¹⁶

Ministar za pošte i telekomunikacije, mr. Staley, 15. kolovoza 1978. dao je u parlamentu na zastupničko pitanje sljedeći pismeni odgovor: "(...) jedan molitelj za telefonske usluge u ime Hrvatske ambasade bio je savjetovan od strane ureda za telekomunikacije kako molba nije prihvatljiva radi toga što je jasno da on nije član diplomatske misije suverene vlade s kojom je Australija uspostavila diplomatske odnose".¹⁷

Ministar vanjskih poslova, Andrew Peacock, 5. travnja 1978. dao je za australsku štampu sljedeću izjavu: "Australija poštuje suverenitet Jugoslavije te vlada ne može ostati ravnodušna pred pokušajem da se na australskom tlu održava organizacija čija je javna namjera da uništi državu u prijateljskim odnosima s Australijom".¹⁸

HRVATSKO PITANJE PRED AUSTRALSKIM PARLAMENTOM I SENATOM

A. Peacock je zapravo 5. travnja 1978. godine u Parlamentu podnio vrlo opširan ekspozé: "Želim objasniti stajalište vlade prema osnivanju udruženja, institucija i organizacija koje mogu, upotrebom terminologije uobičajene u diplomaciji, rezultirati nesagledivim teškoćama u odnosima Australije s drugim zemljama i otežavati provođenje australske vanjske politike, čija je uspješnost od vitalnog interesa za naciju. To se posebno odnosi na ona udruženja koja se predstavljaju kao 'ambasade'. Australija je potpisnik Bečke konvencije o diplomatskim odnosima. Ta konvencija u članku 22 – koji u Australiji

ima snagu zakona – nameće Australiji posebnu obvezu da spriječi bilo kakvo podcjenjivanje diplomatskih poslanstava akreditiranih u ovoj zemlji. Tu nije riječ o pitanjima u kojima bi se mogli praviti bilo kakvi kompromisi. To je stvar naših međunarodnih obveza, ali i našeg zakonodavstva koje stoji iza ovih naših obveza. Nije potrebno naglašavati da se to ne odnosi na takve organizacije kao što je Ambasada (australskih) urođenika, jer time ne diramo interese bilo kojeg naroda s kojim Australija ima diplomatske odnose. U prošlosti nije bilo potrebno ovo pitanje razmatrati u okvirima našeg zakonodavstva. Međutim, sada je to potrebno zbog uspostave tzv. Hrvatske ambasade u Canberri potkraj prošle godine. Uspostava tzv. Ambasade imala je važnih reperkusija za Australiju – u odnosu na Bečku konvenciju, australske odogovornosti prema njoj, na uspješnost australske vanjske politike i za naše već dugo uspostavljene odnose s međunarodno priznatom nacijom, name Jugoslavijom – tako da vlada sada osjeća potrebu da razmotri zakonodavstvo kojim će okončati ovu anomaliju i paziti da se ne bi takvo što ponovilo.

Želio bih posebno objasniti stajalište vlade prema ovom pitanju. Tzv. Hrvatska ambasada uspostavljena je u Canberri od nekih osoba koje možda jesu, a možda nisu potpuno svjesne ozbiljnosti implikacija njihovih radnji koje otežavaju korektne i redovite međunarodne odnose Australije za koje sam ja osobno odgovoran. Zato je potrebno da ja sada dadem objašnjenje ovom predstavničkom tijelu, kako ne bi bilo nikakve sumnje u vladina gledišta i namjere kad je riječ o ovom pitanju. Ta se gledišta, ukratko, sastoje u tome da takva uspostava tzv. Hrvatske ambasade ugrožava nacionalne interese i da takva uspostava ne može biti tolerirana. Jugoslavenska država je postignula svoju neovisnost u uređenju svjetskog poretka nakon Prvoga svjetskog rata, poretka čiji je i Australija dio. Australija ima dugotrajne i prijateljske odnose s tom zemljom. Po međunarodnom sporazumu, mnogi ljudi iz Jugoslavije naselili su se u Australiji. To je ojačalo naše veze. Mi cijenimo jugoslavensku suverenost. Zbog toga naša vlada ne može gledati s ravnodušnošću pokušaj uspostave i podržavati na australskom području bilo koju organizaciju koja ne samo što je otvoreno usmjerena na rušenje države koja je u prijateljskim odnosima s Australijom, nego koja je prisvojila sebi neprihvatljiv naslov i status koji bi tako mogao narušiti australske odnose s jednim međunarodno priznatim članom međunarodne zajednice. To bi moglo očito imati nepredvidivo nepovoljan učinak na naš međunarodni položaj, na vođenje australske vanjske politike i na naš nacionalni interes te tako pogadati sve Australce [...] Jedino razumno rješenje za autore ovog pothvata je da ga se odreknu i da se okrenu sredstvima koji-

ma nesuglasje može biti mirno razriješeno u okviru zakona, kako je uobičajeno u našem društvu. Kako ne bi ostalo ni malo sumnje u ozbiljnost s kojom se na ovo pitanje gleda i u sukladnost s primjenom člana 22. Bečke konvencije, želim obavijestiti zastupnike da će vlada predložiti zakonske mjere kojima će zabraniti ustanove ili tijela koja se neopravdano predstavljaju kao diplomatske, konzularne ili druge službene misije jedne druge zemlje ili dijela dotične zemlje."¹⁹

Uspostavom Hrvatske ambasade nije bio prekršen ni jedan australski zakon. Zbog toga su vladini pravni stručnjaci mjesecima proučavali slučaj Hrvatske ambasade i konačno pripremili nov prijedlog Zakona o diplomatskim i konzularnim misijama (*Diplomatic and Consular Mission Act.*).

Prema tom zakonskom prijedlogu, ministar pravosuđa ima pravo zahtijevati sudski nalog protiv bilo koje ustanove koja tvrdi da predstavlja neku vladu bez njezina dopuštenja. Ured ministarstva pravosuđa ovlašten je zatražiti od Ministarstva vanjskih poslova službenu izjavu o pravnom položaju dotične ustanove. Kad se tom izjavom potvrdi da neka samozvana "ambasada" nema službenog položaja, sudbeni nalog će je dati zatvoriti. Jedan član zakona zabranjuje izlaganje bilo kakvih znakova, zastava ili oznaka koje bi dale naslutiti da je riječ o diplomatskom predstavništvu.

Nacrt Zakona o Diplomatskim i konzularnim predstavništvima podnesen je u Parlamentu 31. svibnja 1978. Doministar vanjskih poslova, Sinclair, obrazlažući zakon, naglasio je kako je on isključivo uperen protiv djelovanja "Hrvatske ambasade" koju su otvorili hrvatski nacionalisti, a ne odnosi se na bilo koju etničku skupinu. "Zakon je predložen u povodu uspostave 'Hrvatske ambasade' i nije uperen niti diskriminira na bilo koji način hrvatski narod i njegove zagovornike u Australiji koji izjavljuju jaku privrženost svojoj novoj domovini". Sinclair je naglasio kako je vlada vrlo osjetljiva prema potrebi čuvanja prava pojedinaca. Zbog toga zakon nije uperen protiv zakonitih političkih aktivnosti, kritike ili neslaganja prema australskoj ili nekoj drugoj vladi."²⁰

Kasnije, 17. kolovoza 1978., zakonski prijedlog podnesen je Senatu na raspravu koja je bila vrlo žučna. Započeo ju je senator Wriedt, predstavnik Tasmanije i vođa opozicije. Ponovio je da zakon nije uperen protiv hrvatske zajednice u Australiji. "To je rečeno još prije i nema sumnje da će biti naglašeno ponovno i tijekom ove debate da su Hrvati, koji su došli u Australiju i prihvatili australsko građanstvo, zadužili našu zajednicu. Mi to cijenimo i poštujemo te ljude kao australske građane. Briga je ove vlade, a tu brigu dijeli i opozicija, što postoje trajna duboka i snažna osjećanja među Hrvatima u cijelom svijetu u svezi s događajima koji su se zbivali

u toj zemlji i u Jugoslaviji dugi niz godina. Siguran sam da svi mi koji smo upoznati s ovim događajima shvaćamo strahote i tragediju tih zbivanja, osobito tijekom Drugoga svjetskog rata. Mnogi ljudi hrvatskog podrijetla koji sada žive u Australiji proživljavaju vrlo duboko te događaje. Mi to sve možemo razumjeti. Htjeli smo da ti ljudi dođu u ovu zemlju i da žive kao australski državljani. [...] Nadam se da ova debata neće oživjeti gorčinu i podjele koje su postojale između Hrvata i drugih naroda u Jugoslaviji."²¹ Međutim, raspravu je zaoštrio senator Mulvihill, predstavnik New South Walesa, naglašavajući kako svaka zemlja mora držati svojim prvim zadatkom čuvanje svjetskog mira. A jedan od razloga što Australija ima s Jugoslavijom diplomatske veze, uz činjenicu da te veze preko jugoslavenskih iseljenika datiraju još od ranih 1900-ih, jest da su mnoge suvremene zemlje, kakva je Jugoslavija, dio nesvrstanih zemalja i imaju jedinstvenu ulogu u očuvanju svjetskog mira. Pa ako ljudi koji zahtijevaju novu republiku Hrvatsku ugrožavaju time svjetski mir, sve zemlje, posebno one u kojima žive pristalice takve politike, a to je slučaj u Australiji, imaju obvezu suprotstavljati se takvim stajalištima radi općeg dobra. Bit stvari je, prema mišljenju Mulvihilla, da taj dio Hrvata sebe predstavlja kao antiljevičare i tvrdi kako strahuje od prevlasti ljevičara. "Da ne uznemiravam vladu Jugoslavije ili vladu moje vlastite zemlje, dopustite mi da kažem kako mi znamo da je, ako narušavamo ravnotežu moći između NATO pakta i Varšavskog pakta, osobito u onim zemljama koje su smještene među njima, sasvim sigurno da ne pomažemo stvar svjetskog mira. Bio bih konkretniji, ali znam da je časnim senatorima poznato kako govorim o jadranskoj obali i njezinoj strateškoj važnosti." Mulvihill je zatim senatorima predočio rezoluciju "Jugoslavensko-hrvatskog komiteta" iz grada Perthu kojom su potpisnici osudili osnivanje Ambasade u ime "jugoslavenskih Hrvata" koji drže da je to djelo "ratnih zločinaca i njihovih pomagača".²²

Raspravu je nastavio senator Sibrera, tvrdeći kako je zakon trebao biti stroži. Prema mišljenju Sibrere, Hrvatska ambasada ne predstavlja ništa drugo nego ostatak povijesti. Vlada je našla za potrebno u nekoliko prilika upozoriti australske građane i jugoslavenske građane s boravkom u Australiji da ne traže konzularne usluge od Hrvatske ambasade. Sibrera je prigovorio senatoru Knightu, vođi Liberalne stranke za područje glavnog grada, zato što je izjavio kako nema razloga da Hrvatska ambasada ne nastavi djelovati kao kulturni ili informativni centar. "Ja se nadam da je takvo stajalište izrečeno zbog nedorečenosti u Zakonu. Ako to nije tako, onda ukazujem senatoru Knightu da razmotri može li nešto što simbolizira povijesna zbivanja u državi Hrvatskoj predstavljati naj-

pogodnije mjesto za kulturni i informativni rad za Hrvate koji su sada u ovoj zemlji. Rado bih pročitao pred Senatom neke povijesne činjenice o hrvatskoj državi. Mislim da su te povijesne činjenice izravna posljedica uspostave Hrvatske ambasade. Ova Ambasada ne predstavlja sve Hrvate u Australiji ili bilo gdje. Njezini korijeni su vezani uz program ekstremno desničarskog ustaškog pokreta". Sibrira je zatim nastavio s podacima o Jugoslaviji, o njezinu demokratskom federalnom uređenju, ističući kako je jedna od najuglednijih osoba u Jugoslaviji Hrvat Tito, a Hrvati uživaju potpunu ravnopravnost u državi. Podsjeća kako je Jugoslavija, stvorena nakon Prvoga svjetskog rata, bila od samog početka žrtva ustaškog terorizma i atentata na kralja Aleksandra u Marseillesu, a A. Pavelić je proglasio NDH uz potporu Hitlera i Mussolinija. Nastavlja: "G. predsjedniče, mislim kako je važno da ove povijesne činjenice budu razmotrene tijekom ove rasprave. Vjerujem da je jedan od glavnih razloga za uspostavu tzv. ambasade dobiti argumente za propagandu koja će biti širena i u drugim djelovima svijeta od ljudi koji žele uspostavu neovisne države Hrvatske. Tragedija je da neki Hrvati, osobito mladi ljudi, vjeruju da je to moguće. Kako je senator Mulvihill ranije spomenuo, rezultat bilo kakvog oružanog ustanka u Hrvatskoj vjerojatno bi izazvao intervenciju Sovjetskog Saveza s krvavim posljedicama. To bi naškodilo zapadnom svijetu i svakako ljudima u Jugoslaviji". Sibrira naglašava kako se u svezi s Hrvatskom ambasdom australska vlada našla u nemogućoj situaciji, jer ima uspostavljene diplomatske odnose s Jugoslavijom. Ljudi iz Jugoslavije su najveća migrantska skupina u Australiji. Putovanja između dviju zemalja su u porastu. JAT (Jugoslavenska avio kompanija) je jedina istočnoeuropska kompanija koja prometuje s Australijom i Jugoslaveni putuju slobodno između dviju zemalja. S druge strane, u Australiji djeluju "ljudi koji zagovaraju nemiroljubliva sredstva, zagovaraju terorizam, aktivnosti protiv prijateljske vlade i ugrožavaju ljude i zgrade u Australiji i drugim zemljama, zbog čega nisu dobrodošli." Svoje je izlaganje završio riječima: "Mislim da ne možemo zaboraviti da je u tjednu kad je Hrvatska ambasada uspostavljena pred uredom jugoslavenske avionske kompanije JAT u Sydneyu došlo do eksplozije podmetnute bombe i da je jugoslavenski konzul u Sydneyu bio objekt rušilačkih demonstracija." Na kraju svojeg izlaganja senator je zatražio od Hrvata da se kane terorizma i da postanu lojalni australski građani. Oni koji to ne mogu neka se vrate u Jugoslaviju i tamo se bave terorizmom. Zaključio je riječima: "Naglašavam da je predsjednik Carter rekao predsjedniku Titu u Washingtonu kako SAD 'nastavljaju potporom neovisnosti, teritorijalnog integriteta i cjelokupnosti Jugoslavije i da će poduzeti

stroge mjere u sprječavanju i osudi kriminalnih terorističkih aktivnosti". Sibra je naglasio kako se vlada Australije uvijek identificirala s politikom vlade SAD-a, pa će i u Australiji podržati ovakvo stajalište.²³

Senator Knight, zastupnik područja glavnog grada Canberre, prigovorio je Sibri što je cijelu stvar zaoštrio. Prema Knightovu mišljenju, prije svega treba raspraviti o nekim činjenicama koje su u pozadini predloženog Zakona, vodeći računa o tome da zakonski nisu regulirane neke situacije koje se odnose na djelovanje diplomatskih i konzularnih poslanstava. Sam Zakon se ne odnosi na bilo koju etničku zajednicu u australskom društvu, nego ima opće značenje. "Ja imam poseban interes kad je riječ o ovom predmetu, jer se ono što mi nazivamo Hrvatskom ambasadam nalazi na području koje zastupam. Uostalom, ja sam bio nazočan otvaranju 'Ambasade' potkraj 1977. Razumijem da je to izazvalo konsternaciju u nekim krugovima, ali za mene je to imalo simbolično značenje [...] zapravo, to je simbol za hrvatski narod u Australiji. Hrvatska zajednica ima, uvjeren sam u to, vrlo istančan osjećaj za svoj identitet i svoju povijest. Pa makar kakvi problemi i teškoće iz toga mogu proizaći, tu njihovu potrebu za identitetom, uvjeren sam, valja gledati sa simpatijama u našoj zajednici. Ta ambasada je simbol. Ona je otvorena samo za kratko vrijeme." Knight je tu dodao kako mu je sam Dešpoja izjavio da je riječ o mjesec dana djelovanja u iznajmljenoj zgradi, pa Knight objašnjava "da je Hrvatska ambasada, kako je nazvana, svojim kratkim djelovanjem trebala poslužiti kao središnji događaj za Hrvate u Australiji i predočiti uvjerenja do kojih je njima jako stalo, uvjerenja koja ti ljudi u našem australskom društvu imaju, što je normalno, pravo izražavati miroljubivim protestima i demonstriranjem."²⁴

Međutim, senator O'Bryan s Tasmanije mislio je drukčije. Osvrćući se na ulogu ustaškog pokreta, podsjetio je kako je poslije Drugoga svjetskog rata jedan dio Pavelićevih pristalica došao u Australiju, gdje su se predstavili kao antikomunisti, što je bilo vrlo popularno u vrijeme Menzieseva režima,²⁵ pa su na taj način zadobili simpatije u nekim krugovima. Njih je O'Bryan pozivao da zaborave prošlost i da prihvate australski način života. Zabrana rada Hrvatske ambasade "treba biti konačni znak da su dani organiziranog terorizma u Australiji za ove ljude prošli i da oni trebaju djelovati kao pravi građani Australije."²⁶

Uočavajući kako je rasprava o predloženom Zakonu skrenula u pravcu šire političke osude djelovanja australskih Hrvata, reagirali su neki senatori koji se nisu s takvim tijekom rasprave složili. Tako je senator Harradine upozorio da bi se rasprava trebala odnositi u prvom redu na predloženi Zakon

i na stajalište vlade prema tom Zakonu. "Međutim, neki dije-
lovi rasprave prelaze u nepotrebne i uvredljive napade na ve-
lik broj australskih građana hrvatskog podrijetla." Harradine
drži da ih treba zaštititi, jer mnogi Hrvati duboko negoduju
protiv takvih objeda koje su se izricale na njihov račun, i to u
raspravama pred Parlamentom. Dobro je da je u Senatu reče-
no da se Hrvate ne može povezati s bombaškim napadima.
Međutim, valja podsjetiti na histeriju koju je prouzročio bivši
javni tužitelj Lionel Murphy kad su Hrvati bili optuženi za
bombaške napade, bez suda, a konačno je odgovarao rođeni
Australac. "Ja neću prihvatiti što je senator O'Bryan rekao,
niti ću gubiti vrijeme u Senatu, niti ću detaljno obrazlagati
povijesne činjenice koje mogu opovrgnuti ono što je on re-
kao, jer je o tome sasvim jasno govorio senator Greenwood.
Međutim, pitanje je zašto hrvatski narod ne shvati da su oni
u Australiji, kamo su došli da budu australski državljani?" Da
bi to obrazložio, Harradine je pokazao pismo upućeno svim
članovima Senata i Kongresa od Slovensko-australskog druš-
tva u Canberri. U pismu se opširno upoznaje s propisima i za-
konodavstvom SFRJ po kojima jugoslavenske vlasti mogu iz-
davanjem putovnica ili viza kontrolirati australske Jugosla-
vene, osobito pri posjetu svojim u Jugoslaviji. Također se
govori o aktivnostima jugoslavenskih diplomatskih predstavi-
nika da uspostave kontrolu ili tajni nadzor nad jugoslaven-
skim iseljeničkim udruženjima u Australiji i pokušajima kom-
promitiranja neposlušnog članstva. U pismu doslovno stoji:
"Australska javnost bila je zasipana informacijama u kojima se
tvrdilo da je terorizam među južnoslavenskim doseljenicima
proizvod Hrvata i drugih antikomunističkih skupina, ali je
vrlo malo rečeno o jugoslavenskim terorističkim skupinama
koje rade po uputama režima iz Jugoslavije, a koje su pravi
uzročnici i stvarni autori takvog terorizma. Zaista je uznemi-
ravajuće gledati indiferentno ponašanje australske vlade, ili,
što je još gore, vlada nastoji zadržati dobre odnose s jugosla-
venskim režimom, usprkos činjenici da je vrlo dobro informi-
rana o aktivnostima jugoslavenske tajne policije u Australiji."
Harradine je zaključio kako je to nedopustivo u Australiji. Ta-
kođer je naglasio kako su prilikom posjeta svojim obiteljima u
Jugoslaviji mnogi građani Australije podvrgnuti ispitivanji-
ma, teroriziranju, pa čak i hapšenjima, a da o svemu tome
australska vlada ne vodi računa. Naveo je i primjer Marka
Nazora koji je, nakon dolaska u rodni kraj, bio uhapšen i osu-
đen na tri godine robije za koje je vrijeme bio podvrgnut stra-
hovitoj torturi. Njegova je krivnja bila što je u Australiji sud-
jelovao u protujugoslavenskim demonstracijama. Harradine
je podsjetio na izvještaj senatora Murphyja iz 1973. u kojem
su neopravdano optužene stotine australskih Hrvata koji mo-

gu zbog toga, ako posjete svoje u Hrvatskoj, biti osuđeni poput Nazora.²⁷

I usprkos različitim pristupima, prijedlog Zakona je u Senatu jednoglasno usvojen i istog dana vraćen Parlamentu na ratifikaciju. Pred Parlamentom je federalni ministar pravosuđa, senator Durack, upozorio da bi neke strože odredbe unesene u Zakon mogle biti štetne. Prema njegovu mišljenju, ovim Zakonom se vlada nije htjela miješati u prava čuvanja etničke kulture u Australiji. Osobito je istaknuo: "Vlada ne želi zaustaviti ili spriječiti članove hrvatske zajednice da osnivaju vlastite klubove, zajednice ili društva."²⁸

Zakon o diplomatskim i konzularnim predstavništvima stupio je na snagu 24. kolovoza 1978., a federalni ministar pravosuđa, senator Durack, tužio je Saveznom sudu (*Federal Court*), na temelju tog novog Zakona, Marija Dešpoju za kršenje ustavnog zakona. Sudska odluka zabranjivala je Dešpoji obavljanje bilo kakve funkcije te da "bilo kakvim znakovima, naslovima i zastavama daje javnosti vanjsko obilježje o predstavljanju neke 'ambasade' kao dijela Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije."

Ured predsjednika australske vlade naložio je memorandumom svim vladinim ustanovama da ne priznaju "ambasadu", a odbijen joj je, na osnovi odluke ministra pošta i telekomunikacija, i zahtjev da bude zapisana u službeni telefonski imenik. No, nekom očitom pogreškom, kompjutor u Ministarstvu za useljeničke poslove redovito je slao cirkulare "Hrvatskoj ambasadi", suprotno danim instrukcijama.

Australska javnost, ali i politički krugovi, podijelili su se u odnosu prema Hrvatskoj ambasadi, odnosno treba li jugoslavenskim vlastima ići na ruku, čak i pod cijenu da se izazove neraspoloženje treće po brojnosti etničke skupine u Australiji. Tako je u rujnu 1978., kad je postupak protiv Ambasade izgledao neminovno, Liberalno etničko vijeće New South Wells poslalo pismo svim zastupnicima Parlamenta, nagovarajući ih da iskoriste svoj utjecaj kako bi se zaustavila vladina akcija. U tom se pismu, između ostalog, izjavljuje: "Liberalna stranka uživa golemu naklonost hrvatske zajednice, i to zbog našeg otpora komunizmu i sjajnog rada pokojnog senatora Ivora Greenwooda, QC, čija će obrana hrvatske zajednice od neutemeljenih optužbi Laburističke stranke Australije ostati još dugo u sjećanju. Oni predstavnici Saveznog parlamenta koji su na izborima godine 1975. dobili toliku brojčanu potporu, svjedoci su tek jednog oblika te hrvatske naklonosti. Bilo bi tragično kad bi ta naklonost – i državni izbori – bili izgubljeni zbog jedne jedine krive prosudbe."²⁹

Savezna se vlada našla i pod pritiskom države Victorije da ne oneraspoloži Hrvate, jer svojom brojčanom snagom u

nekim izbornim okruzima zapadnog Melbournea i u Geelongu oni mogu spasiti ili srušiti Hamerovu vladu. Istaknuti oporbeni zastupnici s Tasmanije, Michael Hodgeman i Bruce Goodluck bili su toliko impresionirani potporom koju su njihovi glasači davali Hrvatskoj ambasadi da su čak Dešpoju pozvali na ručak u zgradu Parlamenta, a John Haslem, zastupnik iz Canberre, redovito se odazivao pozivu na hrvatske priredbe. Haslem je upozorio da se gotovo polovica građevinske industrije u glavnom gradu Australije nalazi u hrvatskim rukama, pa se pred neke australske političare postavlja pitanje: Zašto se predstavnicima komunističke diktature u Jugoslaviji ne bi jednostavno reklo da, sve dok takve ustanove nisu službene priznate, ljudi u Australiji mogu osnivati vlastite ustanove i nazivati ih kako god ih je volja?

Međutim, neki liberali su išli i dalje i pružili australskim Hrvatima otvorenu potporu i u samom zastupničkom domu. Spomenuti zastupnik za savezni izborni okrug Franklin na Tasmaniji, Bruce Goodluck, zahtijevao je 5. lipnja 1979. da zastupnički dom, u povodu slučaja s Hrvatskom ambasadom, prihvati sljedeći prijedlog: "Ovaj Dom drži da je hrvatski narod osnovao Hrvatsku ambasadu u Canberri zbog šest sljedećih ciljeva:

(1) Da vlada i australska javnost priznaju da su Hrvati zasebna etnička skupina, a ne Jugoslaveni;

(2) Da Hrvati imaju jezik koji su upotrebljavali kroz cijelu svoju povijest, da je hrvatski jezik suvremeni jezik kojim se Hrvati i danas služe;

(3) Da se hrvatski narod prizna kao posebna etnička zajednica (a ne tek kao Jugoslaveni), i to na taj način da javna sredstva priopćavanja i službe omoguće hrvatskoj zajednici vlastite radijske emisije na hrvatskom jeziku;

(4) Da vladina ministarstva i druge ustanove za tumače, socijalne radnike i socijalna starateljstva omoguće službenike i drugu pomoć na hrvatskom jeziku i uz pomoć samih Hrvata, a ne na tzv. "jugoslavenskom" jeziku;

(5) Da se pridobije vladina suradnja u istrazi o vladinoj i administrativnoj diskriminaciji Hrvata u dobivanju državljanstva, zaposlenja i putnica;

(6) Da vlada prizna opravdane ciljeve i pritužbe hrvatske zajednice".³⁰

Prijedlog je pobudio velik interes i publicitet u australskoj javnosti. Cijav tekst ovog parlamentarnog prijedloga prenijeli su gotovo svi australski listovi.

Na žalost, Parlament o tom prijedlogu nije raspravljao, nego ga je s ostalim zahtjevima primio na znanje. Pa ipak je Goodluckov zahtjev do tada najjasnija potpora hrvatskoj etničkoj zajednici u Australiji. Zato smo njegov prijedlog u Parlamen-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 8 (1999),
BR. 1 (39),
STR. 111-136

ČIZMIĆ, I.:
CROATIAN EMBASSY...

tu prenijeli u cijelosti, jednako kao i prije ekspozice ministra vanjskih poslova Peacocka, a također smo podrobnije prenijeli i raspravu u Senatu. Različiti pristupi u odnosima Australije prema bivšoj Jugoslaviji govore o načelnim neslaganjima australskih političara o položaju Australije u međunarodnim odnosima. Za Peacocka i njegove istomišljenike Australija je dio pobjedničkog svijeta koji je nakon Prvoga svjetskog rata prihvatio "versaillesku koncepciju" međunarodnih odnosa. Dirati u savezničku Jugoslaviju za njega znači neposredno dirati i u interese Australije. S druge strane, za Goodlucka i neke druge australske političare vrijede opća politička načela prema kojima svaki narod ima pravo na svoju slobodu i samostalnost. Osnivanje Hrvatske ambasade bio je pravi politički izazov tim dvama različitim političkim stajalištima u Australiji.

SLUČAJ HRVATSKE AMBASADE PRED AUSTRALSKIM SUDOM

Međutim, ni u Hrvatskoj ambasadi u Canberri nisu mirovali. Otpravnik poslova Dešpoja najavio je kako će u slučaju zatvaranja Hrvatske ambasade Vrhovnom ustavnom sudu Australije podnijeti tužbu i tražiti da se ispita pravovaljanost tog Zakona. Rečeno-učinjeno, a Hrvate je savjetovao jedan od najboljih pravnik Australije, Tom E. F. Hughes, Q. C. ("Queen's Counsel" – Kraljičin savjetnik) i bivši federalni ministar za pravosuđe u vladi premijera Gortona od 1969. -71.

Uoči sudskog postupka pred Saveznim sudom, otpravnik poslova Dešpoja je izjavio: "Pa čak ako Vrhovni sud i kaže da moramo skinuti natpis, ali da možemo zadržati grb i zastavu, što se nas tiče, to će biti naša pobjeda. Što bilo da bilo, nećemo dopustiti da nas se odavde izbací. Oni mogu postići tehničku pobjedu, no moralnoće ona ipak biti naša, jer ćemo ovdje ostati. To će zauvijek ostati ambasada. Sjetite se što je jednom rekao Shakespeare: Nazovite ružu kakvim god drugim imenom, ona će uvijek isto slatko mirisati – tako i ova zgrada, kako god se ona bude zvala, uvijek će biti hrvatska ambasada."³¹

I australski tisak bavio se sudskim postupkom pred Saveznim sudom, naglašavajući kako pravnici hrvatske strane tvrde da postoje dobri izgledi da se Zakon proglasi nevaljanim. Drugi pravni izvori stoje na gledištu da je moguće da bude ukinut barem onaj dio Zakona u kojem je riječ o sudbenoj zabrani izlaganja zastave i znakova. Toliko etničkih klubova – a da se ne govori o međunarodnim hotelima – izlaže zastave i vlastite grbove, pa se čini da je Zakon koji bi to mogao zabraniti daleko prekoračio ovlast ministarstva za vanjske poslove koja se temelji na australskom Ustavu i da bi to značilo diranje u nutarnje slobode. Ali postoji i treće pravno mišljenje, to jest da bi sudovi mogli ipak potvrditi pravo vlade da

naredi skidanje znakova ustanove koji bi ukazivali na to da je to priznata ambasada.

List *Bulletin* upozorio je: "Bude li vlada i dalje uporno nastojala dobiti sudski nalog za skidanje Dešpojinih naziva, zastave i natpisa, postojat će i dalje ozbiljna opasnost da hrvatski građevinski radnici dođu masovno čuvati i bdjeti oko svoje zgrade, pa će biti potreban golem broj policajaca za skidanje znakova koji se tako lako mogu nadomjestiti. To bi se moglo ponoviti više puta – izazivajući ogorčenje i nasilje. Ambasada je, zapravo, po svojoj naravi više neka vrsta hrvatskog nacionalnog društvenog središta, pa bi tako nekako trebala biti i nazvana. Ona djeluje po prilici kao kuloarska organizacija i središte za društvenu skrb ljudi koji su vrlo sumnjičavi prema svim ustanovama australske vlade zbog njihova antagonizma prema Hrvatima u prošlosti. Čini se da u svemu tome postoji mogućnost za kompromis pregovorima, tako da 'ambasada' i dalje podiže hrvatsku zastavu, ali da postavi natpis koji bi ukazivao na njezinu pravovaljanu ulogu i koji ne bi previše vrijeđao tankočutne diplomate. U stvarnosti, Hrvati bi joj i dalje priznavali položaj neke vrsti nacionalnog predstavništva. Dešpoju bi, kao vođu zajednice, njegov narod i dalje nazivao poslanikom, a vlada bi, i unatoč pogreškama službenika Ministarstva za useljenje, mogla i nadalje uskraćivati službeno priznanje."³²

O žalbi poslanika Dešpoje raspravljao je na Federalnom sudu sudac Justice Smithers 7. kolovoza 1979. Tijekom rasprave on je, između ostaloga, izjavio: "Ne izgleda mi da ovdje postoji bilo kakav stvarni nesporazum o biti spora [...] ovaj gospodin (M. Dešpoja, op. I. Č.) ne niječe ništa što je poduzimao. On kaže sasvim otvoreno: to je diplomatsko poslanstvo [...] On ne govori ništa suprotno, kako sam ja to shvatio".³³ Interesantna je i slijedeća primjedba suca Smithersa: "Sa političkog stajališta, vi niste mogli upotrijebiti izazovniju riječ [...] to je ne-priznavanje Hrvatske kao dijela Jugoslavije [...] Zašto se niste nazvali informativni centar?"³⁴ Obrana je pokušala uvjeriti suca kako je "ambasada" bila više politička gesta, a da zapravo nije djelovala kao ambasada u pravom smislu riječi, pa zbog toga i ne može doći pod udar zakona. Također je tvrdila da je sam Zakon neustavan, pa se i zabrana ne može primijeniti na osnovi zakona. Zbog toga je u interesu Australije da se zabrana poništi.³⁵

List *The Canberra Times* prenio je izjavu J. Lloyd-Jonesa koju je dao pred sudom, a u kojoj je tvrdio da se digla bura u čaši vode i do svega nije trebalo doći. "Ambasada" je jednostavno bila "šuteći prosvjed" protiv Jugoslavije. Ničeg tu nije bilo zakulisnog, zavjereničkog, pobunjeničkog ili nečeg što bi bilo upereno protiv Australije ili bilo koje zemlje i nije bilo

nikakve iluzije u tom pravcu.³⁶ Inače, o samom sudskom postupku M. Dešpoja je zapisao: "Ambasada je imala još jednu originalnu stvar, originalnost koja nije bila mnogo uočena. To je bila originalnost policijske istrage i sudskog postupka. Ovo je bio jedan od rijetkih, ako ne i jedini slučaj u kojem je okrivljenik pomogao tužitelju da dokaže krivnju. Dokazi su bili jasni i glasni, mi ih nismo krili. Da, mi nismo priznali Jugoslaviju. Da, mi smo htjeli državu Hrvatsku. Da, mi smo postavili grb i natpise. Da, to je hrvatski barjak. Da, mi ne priznajemo jugoambasadu. Da, ovo je Hrvatska ambasada."³⁷

Na žalost, sudski spor se završio nepovoljno za australske Hrvate. Savezni sud Australije (Federal Court of Australia) 7. kolovoza 1979. odlučio je da se "Hrvatska ambasada" mora zatvoriti u roku od deset dana.

Odlukom Saveznog suda u Canberri 7. kolovoza 1979. zabranjena je Dešpoji "diplomatska" aktivnost kao i izlaganje znakova, natpisa i zastave koji bi davali dojam da zgrada u kojoj je bila smještena Ambasada predstavlja akreditiranu ambasadu. Dešpoja je dao ostavku na položaj otpravnika poslova, pa je 23-godišnja Dinka Sidić postala "najmlađi ambasador" u Canberri.

Nakon što je Dinka Sidić bila imenovana otpravnikom poslova, postavila je M. Dešpoju kao "specijalnog savjetnika" u poslovima koji ne pripadaju diplomatskoj ili konzularnoj nadležnosti. Pri tome je izjavila: "Ako vlada izda zabranu za moj rad, ja ću također dati ostavku. Ali najprije će oni trebati skupiti činjenice i podatke protiv mene. A za tako nešto im je trebalo dvije godine u slučaju gospodina Dešpoje". D. Sidić je inače upozorila da je njezin izbor "bila odluka Hrvatske zajednice u Australiji", pa će onda Savezni sud trebati osporiti odluku jedne etničke zajednice. A ako Savezni sud nastavi donositi zabrane djelovanja pojedincima, naglasila je D. Sidić, među australskim će Hrvatima biti mnoštvo pojedinaca ponosnih da obnašaju tu dužnost.³⁸

Na žalbu hrvatske strane u sporu "Dešpoja i Durack" zasjedao je Savezni sud 9. listopada 1979. u vijeću trojice sudaca (Blackburn, St. John i Northrop J.). I ovaj put sud je potvrdio rješenje od 7. kolovoza 1979. po kojem se "određenoj osobi" zabranjuje obnašanje dužnosti u svezi s Hrvatskom ambasadom. Trojica sudaca su najprije konstatala kako je predmet sudske rasprave žalba na sudsko rješenje koje je donio sudac pojedinac 7. kolovoza 1979., kojim se zabranjuje podnositelju žalbe djelovanje i ponašanje koje je u suprotnosti sa članom 4. Zakona o diplomatskim i konzularnim poslanstvima. Na početku rasprave trojica sudaca su se složila da su činjenice neupitne: U studenom 1977. podnositelj žalbe ustanovio je "Hrvatsku ambasadu". To je u suprotnosti sa spomenutim

Zakonom koji je stupio na snagu 24. kolovoza 1978. Dva člana, 4. i 5., jasno se primjenjuju na činjenicu da je SFR Jugoslavija priznata od vlade Australije kao članice Commonwealtha kao suverena država i SR Hrvatska kao njezin konstitutivni dio, što suci prihvaćaju kao neupitnu činjenicu. Jugoslavija je uspostavila diplomatske odnose s Australijom u suglasnosti s Commonwealthom. Zbog toga je, prema shvaćanju suda, podnositelj žalbe, nakon stupanja Zakona na snagu, svojim ponašanjem došao pod udar navedenog Zakona. Zato je, naglašavaju suci, federalni ministar pravosuđa, senator Durack, 6. lipnja 1979. pisao podноситelju žalbe i istaknuo: "Ja Vam pišem da Vam dam upozorenje kako u okviru 14 dana znakovlje, grb i zastava trebaju biti uklonjeni s pročelja 'Hrvatske ambasade' a Vi mi morate obećati da ćete se uzdržati od određenog ponašanja kako je to naznačeno, jer ću inače zatražiti od Federalnog suda Australije zabranu kojom će vam biti uskraćeno angažiranje u ponašanju i dozvolu kojom će se ovlastiti šerif suda da skine znakovlje, grb i zastavu sa zgrade. Koraci koje ja tražim su da Vi nećete ubuduće:

a) izložiti, ili poticati, ili dopuštati da se izloži unutar ili izvan rečene zgrade, ili bilo koje druge zgrade bilo kakav znak, zastava ili znamenje koje znači, ili pretpostavlja, ili se sa vjerojatnošću može držati da je tu smještena zgrada bilo kojeg ureda ili ambasade ili rezidencija člana poslanstva koja predstavlja u diplomatskom ili konzularnom smislu dio Jugoslavije, poimenično Hrvatske ili naroda koji je dotični dio Jugoslavije;

b) činiti, javno objavljevati ili uzrokovati da se dopusti javno proglašavanje bilo kakvog predstavništva koje potvrđuje, ili pretpostavlja, ili da se može pretpostaviti da je locirano u Australiji poslanstvo (drugo nego diplomatska ili konzularna misija Jugoslavije) koje predstavlja u diplomatskom ili konzularnom pogledu dio Jugoslavije, poimenično Hrvatske, ili naroda dotičnog dijela Jugoslavije".

Dalje tri suca u svojem rješenju ističu kako su u pismu od 19. lipnja 1979. branitelji podnosioca žalbe odgovorili na pismo federalnog ministra Duracka: "S punom odgovornošću otklanjamo da bilo što što je izloženo na pročelju zgrade 34 Canberra Avenue, Forrest, ACT je u sukobu s bilo kojim zakonom važećim u Commonwealthu. Koraci koje Vi zahtijevate nisu prema tome poduzeti." Branitelji dalje tvrde kako je Zakon o diplomatskim i konzularnim poslovima iz 1978. nevažeći, jer je pri njegovu donošenju Parlament nenadležno postupio. Nadležnost za donošenje ovakvog zakona sadržana je u članu 51. Ustava Australije. Ustav ovlašćuje vladu donositi zakone u svrhu mira, reda i dobra u svezi s "vanjskim poslovima". Međutim, branitelji su tvrdili da osnivanjem Hr-

vatske ambasade nisu bili ugroženi "mir, red i dobro" u svezi s vanjskim poslovima. S time je bio upoznat sudac u prvom stupnju, ali on se nije osvrnuo na to u njegovim razlozima za presudu.

Međutim, po mišljenju triju sudaca, Zakon je ipak bio potpuno u okviru ustavnog članka 51. Uspostava i održavanje normalnih i odgovorajućih odnosa između Australije i drugih zemalja jest građa koja pripada kategoriji "vanjskih odnosa", istaknula su tri suca. Javno priznanje kako je neko diplomatsko poslanstvo jedino ovlašteno u Australiji predstavljati svoju vladu očito je dio održavanja normalnih diplomatskih odnosa. Zahtjev osobe koja nije član nekog poslanstva da ima diplomatski status jednog dijela, ili jedne skupine stanovništva zemlje koju to poslanstvo predstavlja, zahtjev je u suprotnosti s ovlaštenjem tog poslanstva da predstavlja svoju vladu i potvrda da su diplomatski status i ovlaštenja poslanstva uzurpirani ili ograničeni. Zakonodavstvo koje osigurava pravni lijek prema takvim zahtjevima ili pravno ponašanje koje se primjenjuje na ovakve zahtjeve i dopušta da se takvi zahtjevi sudski spriječe po nahođenju federalnog ministra jest zakonodavstvo u interesu održavanja normalnih diplomatskih odnosa i u interesu je australskih vanjskih odnosa.

Na kraju Federalni sud ističe kako je činjenično utvrđeno da je podnositelj žalbe uspostavio ured Hrvatske ambasade "koja u diplomatskom i konzularnom smislu predstavlja dio zemlje po imenu Republika Jugoslavija koja je uspostavila diplomatsko poslanstvo u Australiji s pristankom Commonwealtha". Sud dalje naglašava kako je cijela akcija o kojoj raspravlja bila politički inspirirana protiv Republike Jugoslavije. Zbog svega toga, po mišljenju Suda, sve aktivnosti u svezi s Hrvatskom ambasadom i posljedice iz toga proizašle u izravnoj su svezi sa člankom 4. Zakona o diplomatskim i konzularnim poslovima. Prema tome, rješenje koje je tražilo zabranu rada Hrvatske ambasade bilo je pravilno doneseno, zaključila su trojica sudaca Federalnog suda.³⁹

Dinka Sidić, mladi hrvatski poslanik, drugi je po redu u Canberri i oni koji su je podržavali nisu više imali snage suprotstavljati se australskom sudstvu i izvršnoj vlasti.

Hrvatska ambasada zatvorena je 25. listopada 1979. Na konferenciji za tisak D. Sidić je istaknula da bi žalba Vrhovnom sudu mogla produžiti vijek ambasadi za daljnjih osam mjeseci, ali bi rezultat bio isti. Bruce Goodluck, koji je također sudjelovao u radu konferencije, izjavio je kako je i sam shvatio da je riječ o bezizglednoj situaciji. "Osjetio sam narastajući antagonizam u ovoj situaciji i pomislio sam da netko treba intervenirati".⁴⁰

Odlukom Saveznog suda misija "Hrvatske ambasade" bila je zapravo završena. Puna 663 dana, gotovo 23 mjeseca, dizala se svakog dana hrvatska trobojnica na zgradi br. 34 Canberra Avenue.

MEDIJI JAVNOG PRIOPĆAVANJA O HRVATSKOJ AMBASADI

Od samog otvaranja, za čitavo vrijeme djelovanja, Hrvatska ambasada postignula je svoj političko-diplomatski smisao i svrhu. Dvadeset i tri mjeseca Hrvatska ambasada bila je predmet opće pozornosti, ne samo u diplomatskim krugovima nego i u brojnim australskim medijima javnog priopćavanja. Gotovo nema australskog lista koji nije donio barem neku vijest o "Hrvatskoj ambasadi". Poslanstvo je bilo predmet interesa mnogih televizijskih i novinskih dopisnika, među kojima su prednjačili Bill Nicholl, John Wilson i Peter Harvey na televiziji, Bret Bayly, Bruce Juddery i Peter Samuel u novinama. Valja osobito istaknuti kako je u 23 mjeseca djelovanja Poslanstva, *The Canberra Times*, ugledni kanberski dnevnik, pisao o Ambasadi 52 puta, objavio 5 pisama urednika i 6 oglasa. I list *The Advertiser* iz Adelaide posvećivao je iznimnu pozornost radu Ambasade.

Tisak izvan Australije također je s interesom pisao o slučaju Hrvatske ambasade. Zanimljivo je da je jedan od najtiražnijih listova na svijetu, *The Chicago Tribune*, dao opširan prikaz o toj akciji australskih Hrvata, pa je, između ostalog, napisao: "Drugdje bi možda otvaranje Ambasade moglo biti odbačeno kao kakva šala, ali tako nije u Australiji. Ovdje živi više od 200 000 Hrvata. Oni su zapravo brojem treća doseljenička skupina u Australiji, gdje Europljani postaju sve važniji čimbenik u političkom životu. S njima se mora računati. Osim toga, Hrvatska je razvikana posljednjih 15 godina radom žestokih hrvatskih narodnih snaga [...] Iza Ambasade stoji četrdesetgodišnji Marijo Dešpoja, australski državljanin, koji i sam pripada rodoljubnoj hrvatskoj skupini [...] U razgovoru dodaje veselim smiješkom: 'Sve što želimo je: izazvati što više svijeta, razbjesniti Jugoslavena i dovesti u nepriliku Australce'. Prema mišljenju Dešpoje, rođenog Hrvata, koji se odrekao godišnje plaće od 22 000 dolara u državnoj službi da postane hrvatskim poklisarom, Hrvatska opet mora biti slobodna. [...] Hoćemo svoju državu, Nezavisnu Hrvatsku!"⁴¹

Hrvatska ambasada u Canberri započela je i završila kao općehrvatska akcija iza koje su bezuvjetno stajala sva hrvatska društva i organizacije u Australiji, dajući golemu moralnu i materijalnu pomoć. Na trećem sastanku predstavnika hrvatskih društava i političkih organizacija Australije, održanom 24. i 25. svibnja 1979., nazočni delegati donijeli su sljedeći zaključak: "Budući da je Ambasada izražaj težnji i htijenja hrvatskog naroda za slobodom i hrvatskom državom, sve izravne ili neizravne napadaje s bilo koje strane, uperene protiv Hrvatske ambasade nazočni predstavnici jednodušno osuđuju."⁴²

Hrvatska ambasada u Canberri bila je prva "hrvatska ambasada" koja je djelovala poslije Drugoga svjetskog rata. Zbog iznimno velike pozornosti koju je izazvala u javnosti, ova hr-

vatska akcija oduševila je hrvatske zajednice i u drugim zemljama. Iz cijelog svijeta počele su pristizati rijeke pisama potpore. Članci o "hrvatskoj ambasadi" izlazili su redovito u tridesetak hrvatskih novina širom svijeta. Među ovima, na prvom mjestu vrijedno je zabilježiti mišljenje Bogdana Radice: "Vijest o toj posebnoj ambasadi proširila se daleko izvan Canberre i za taj uspjeh kao i za ideju ovog propagandnog hrvatskog protesta treba zahvaliti jednom čovjeku. Taj Marijo Dešpoja očito je talentirani mladi čovjek, kakvih ima jako mnogo kod Hrvata, ali talent svoje vrsti. To je jedan od rijetkih Hrvata koji zna kako treba djelovati i boriti se za jedno nepoznato i nepopularno pitanje u anglosaskom demokratskom svijetu. On nije upadao u ambasade, nije dizao avione, nego je naprosto učinio nešto što je bilo pragmatičnije i na duži rok uspješnije. Osim toga, taj potez nije niti jednog Hrvata izložio pogibelji da bude ubijen ili da nekoliko Hrvata strada i da ih strpa u tamnicu. [...] Nastupio je odgovorno, kulturno i na način koji odgovara anglosaskim sredinama: parlamentarno, diplomatski i u rukavicama. U tijeku dvije čitave godine koliko se uspjela održati Hrvatska ambasada, ona je postala stjecište Hrvata koji su je posjećivali i okupljali se oko tog svog predstavništva na očigled australskog i međunarodnog svijeta. Tko je ikada živio u jednom glavnom gradu gdje se nalazi diplomatski kor zna vrlo dobro što je to moralo značiti za 'ugled' Jugoslavije. Diplomatski krugovi imali su obilje materijala za glasine i viceve na račun Titovih diplomata. Takvu sramotu nije još doživjela nijedna jugoambasada u svijetu. Predstavnici jednog od najvećih naroda Jugoslavije oduzimaju pravo beogradskim predstavnicima da govore u hrvatsko ime i da zastupaju hrvatske interese. Nije zato čudo da se Jugoslavija prijetila Australiji prekidom diplomatskih odnosa. Otvaranje hrvatske ambasade u Canberri moralo se stoga raspravljati i u australskom parlamentu. Danima i danima se povlačilo to pitanje. Svaka nova rasprava, bila za ili protiv ambasade – bila je u prvom redu novi udarac ugledu Jugoslavije. Australski parlamentarci počeli su učiti hrvatsku povijest – neki bolje, a neki kao slabi početnici, no lekcije su odjekivale u australskoj skupštini. Taj primjer trebala bi u prvom redu slijediti mlada Hrvatska u svim slobodnim zemljama. I drugdje bi se trebali javiti Hrvati Dešpojinih kvaliteta i Dešpojine generacije, ljudi koji znaju govoriti jezik zemlje u kojoj žive i koji razumiju njene unutrašnje političke prilike. Otvaranje i dvogodišnje postojanje Hrvatske ambasade u Canberri trebalo bi ostati jednim od najlucidnijih primjera što ga inteligentna i sposobna mlada snaga u slobodi može dati u popularizaciji svoje zemlje i načela kojima se hrvatski narod bori za svoju samostalnost i državnost."⁴³

Radičinu ideju da bi primjer Hrvatske ambasade iz Canberre trebali slijediti i Hrvati u drugim zemljama podržao je i

hrvatski publicist iz Lunda u Švedskoj, Zlatko Markus, koji je o tome napisao: "Čini mi se da bismo trebali početi ne samo razmišljati nego i raditi na otvaranju hrvatskih ambasada i to tako da zapremamo barem glavna jezična područja na svijetu. [...] Hrvati u Australiji su utemeljenjem svoje Hrvatske ambasade u Canberri dali dobar i pametan primjer".⁴⁴

I list *Hrvatska država* iz Münchena dao je podršku Hrvatskoj ambasadi u Canberri i o tome napisao: "Tko iole pozna internacionalno pravo, a posebno ono odnoseće se na međunarodne državne odnose i u tim odnosima na međunarodna diplomatska predstavništva, znao je da taj čisto manifestacioni i simbolički čin uspostave Hrvatske ambasade [...] neće i ne može biti priznat kao stvarno i zakonito predstavništvo hrvatske nacije u toj zemlji. Nu i bez toga legalističkog stanovišta, nitko ne bi mogao poreći i zanijekati moralno značenje takve Hrvatske ambasade, jer se je njezinom uspostavom manifestirala volja 95 posto većine australskih Hrvata, a to odgovara u isto takvom postupku i raspoloženju Hrvata u domovini, da Jugoslaviju ne smatraju svojom državom i da 'Jugo-ambasada' ne predstavlja niti zastupa interese hrvatskog naroda. I baš u tome kao glavnome, iscrpljivali bi se smisao i svrha te Hrvatske ambasade u Australiji".⁴⁵

U Australiji su se pribojavali da ne bi i neke druge imigrantske skupine slijedile primjer Hrvata. Tako je novinar Alan Fitzgerald u članku objavljenom u *Sunday Telegraphu* od 4. prosinca 1977. ironizirao otvaranje Hrvatske ambasade, napominjući da isto mogu napraviti imigranti iz Timora, Litve, Latvije, Ukrajine i drugih zemalja, pa australska vlada i ne bi imala drugog posla nego se baviti organiziranjem brojnih prijama tijekom godine.

Hrvati izvan Australije nisu pružili neku veću financijsku pomoć Hrvatskoj ambasadi. Poslali su svega 3 360 dolara. Razlog tome je što Ambasada nije niti tražila financijsku pomoć izvan Australije. Inače, ukupni troškovi za dvogodišnje uzdržavanje Hrvatske ambasade iznosili su 116 911 australskih dolara. U ovu brojku uključen je i iznos od 31 664 dolara za dvogodišnju plaću za četiri službenika Ambasade (otpravnik poslova, tajnica, vratar i vrtlar).⁴⁶

Sav taj novac dali su brojni hrvatski radnici koji su pružili nepodijeljenu potporu radu Hrvatske ambasade. Ipak je nekolicina ljudi, neposredno uključenih u rad Ambasade, imala najviše zasluga. Sam otpravnik poslova M. Dešpoja u napisima o radu ambasade spomenuo je velike zasluge trojice istaknutih hrvatskih javnih radnika, Dinke Sidić, Nikole Bože Rameše i Anđelka Tomasovića.

Dešpoja spominje još njih nekoliko: Josip Kereži i Spasoje Kraljević iz Sydneya, Josip Butković, Sime Franjić, Slobod-

dan Ivan Grbavac, Vicko Jurković, Jerko Kovač, Blaž Kraljević, Faust Šeselja i Ivan Skračić iz Adelaide, Josip Mitrov iz Geelonga, Ive Jagaš iz Melbournea, Stjepan Vuk te braća Mate i Martin Kašina iz Canberre.⁴⁷ Dakako, bilo je još mnogo pojedinaca zaslužnih za ovu veliku akciju hrvatske političke emigracije. Sam otpravnik poslova Marijo Dešpoja, iako je i dotada bio poznat u redovima hrvatske emigracije, radom u Hrvatskoj ambasadi stekao je toliki autoritet da je na glasovanju za Treći sabor Hrvatskog narodnog vijeća dobio najviše glasova. Centro Croata Vanezolano iz Caracasa, Venezuela, koji je inače bio jedan od utemeljitelja Hrvatskog narodnog vijeća, predložio je M. Dešpoju za predsjednika Izvršnog odbora vijeća.⁴⁸

ZAKLJUČAK

Dvadeset godina poslije zatvaranja Hrvatske ambasade u Australiji, možemo mirne savjesti reći da je ona uspješno završila svoju diplomatsko-političku misiju na način kako su njezini utemeljitelji zamislili. O tom je M. Dešpoja napisao: "Mi smo svi znali da Hrvatska ambasada nije bilo ambasada u smislu drugih ambasada, da nije mogla pružiti konzularne i diplomatske usluge. To je bila ambasada želja i stremljenja hrvatskog naroda. To je bila simbolična ambasada."⁴⁹ Pa ipak, ona je, kako je napisao M. Maglica, "pripremila put onoj pravoj Hrvatskoj ambasadi, koja će uskoro doći i koja će biti legalno priznata ne samo od Australije, nego i od svih drugih slobodnih zemalja."⁵⁰

Osnivanje Hrvatske ambasade u Canberri svakako je najspektakularnija i najoriginalnija akcija u povijesti djelovanja hrvatske političke emigracije. Nikada Hrvati ne bi mogli dobiti toliko prostora u australskom tisku za koji nisu platili niti jedan novčić, niti bi preko televizije i radija mogli izraziti svoje nezadovoljstvo protiv jugoslavenske državne tvorevine, da nije bilo ljudi koji su organizirali rad ambasade i svih onih nebrotjenih Hrvata širom Australije i svijeta koji su podržali rad Hrvatske ambasade.

BILJEŠKE

¹ *Nova Hrvatska*, Sydney, 12. – 18. XII. 1995.

² Isto, 1. – 7. VII. 1997.

³ *Spremnost*, Sydney, 23. VII. 1993.

⁴ *Nova Hrvatska*, Sydney, 10. – 16. VI. 1997.

⁵ *Nova Hrvatska*, Sydney, 21. – 27. XI. 1995., *Naše novine*, Sydney, maj 1978.

⁶ *The Canberra Times*, Canberra, 10. XII. 1977.

⁷ Isto.

⁸ *Večernji list*, Zagreb, 1. XII. 1977.

⁹ Isto, 5. XII. 1977.

¹⁰ *Politika*, Beograd, 4. XII. 1977.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 8 (1999),
BR. 1 (39),
STR. 111-136

ČIZMIĆ, I.:
CROATIAN EMBASSY...

- 11 *The Canberra Times*, Canberra, 10. XII. 1977.
- 12 Mate Tkalčević, *Hrvati u Australiji*, Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb 1992., str. 237.
- 13 *The Canberra Times*, 10. XII. 1977.
- 14 *Nova Hrvatska*, 15. – 21. VII. 1997., *The Canberra Times*, 22. XII. 1996.
- 15 *Nova Hrvatska*, 24. – 30. VI. 1997.; *The Daily Telegraph*, 30. XI. 1977.
- 16 Commonwealth of Australia, *Parliamentary Debates*, House of Representatives, 25 May 1978., str. 1912.
- 17 Commonwealth of Australia, *Parliamentary Debates*, House of Representatives, 15 August 1978., str. 298.
- 18 *Nova Hrvatska*, 21 – 27. XI. 1995.
- 19 Commonwealth of Australia, *Parliamentary Debates*, House of Representatives, 5 April 1978., str. 993-996.
- 20 Commonwealth of Australia, *Parliamentary Debates*, House of Representatives, 31 May 1978., str. 2816-2817.
- 21 Commonwealth of Australia, *Parliamentary Debates*, Senate, 17 August 1978., str. 155-156.
- 22 Isto., str. 156-159.
- 23 Isto., str. 159-161.
- 24 Isto., str. 161-163.
- 25 Menzies, Robert Gordon (1894. – 1978.), australski političar iznans-tvenik. U dva navrata bio je predsjednik vlade, 1939. – 1941. i 1949. – 1966.
- 26 Isto., str. 165.
- 27 Isto., str. 165-168.
- 28 *The Canberra Times*, 1. VIII. 1978.
- 29 *The Bulletin*, Canberra, 19. XII. 1978.
- 30 Croatian Embassy, Notice of Motion, /House of Representatives, Petitions, Canberra, 5. June 1979., str. 2883; *Canberra Times*, 18. VIII. 1978./
- 31 *The Advertiser*, Adelaide, 3. VIII. 1978.
- 32 *The Bulletin*, 19. XII. 1978.
- 33 Federal Court of Australia, *ACT District Registry*, No. 21 of 1979. 7 August 1979; *Nova Hrvatska*, 12. – 18. XII. 1995., str. 16.
- 34 Federal Court of Australia, *ACT District Registry*, No. 21 of 1979. 7 August 1979.
- 35 Federal Court of Australia, *ACT District Registry*, No. 21 of 1979. 7 August 1979; *The Canberra Times*, 8. VIII. 1979.
- 36 Federal Court of Australia, *ACT District Registry*, No. 21 of 1979. 7 August 1979; *The Canberra Times*, 10. X. 1979.
- 37 *Nova Hrvatska*, 12 – 18. XII. 1995.
- 38 *The Canberra Times*, 16. VIII. 1979.
- 39 Federal Court of Australia, *ACT District Registry*, No. 30 of 1979. 9 October 1979.
- 40 *The Canberra Times*, 26. X. 1979.
- 41 *The Chicago Tribune*, Chicago 2. II. 1979.
- 42 *Spremnosti*, Sydney, 27. VII. 1993.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 8 (1999),
BR. 1 (39),
STR. 111-136

ČIZMIĆ, I.:
CROATIAN EMBASSY...

⁴³ *Nova Hrvatska*, London, 1978. br. 23.

⁴⁴ "Danica", Chicago 24. II. 1978.

⁴⁵ *Hrvatska Država*, München, VI. 1978.

⁴⁶ *Usp. Nova Hrvatska*, 19 – 25. XI. 1996.

⁴⁷ *Spremnost*, 27. VII. 1993.

⁴⁸ *Nova Hrvatska*, 26. XI. – 2. XII. 1996.

⁴⁹ *Isto*, 28. XI. – 4. XII. 1995.

⁵⁰ *Hrvatska revija*, München, XII. 1979., br. 4, God XXIX, str. 639.

Croatian Embassy in Canberra – 1977-1978 (Twentieth anniversary of its closing)

Ivan ČIZMIĆ

Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb

A group of Croatian political emigres in Australia's capital Canberra opened the Croatian embassy in November 1977. This particular act resulted in a strong protest from the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia. The Australian government did not recognize the Croatian embassy since it did not represent the existing contemporary country. However, the Croatian embassy continued its activities for almost two years because at the time Australia did not have a law for closing it down. After being passed in parliament and the senate, the Diplomatic and Consular Mission Act took effect on 24th August 1978. This act banned the work of the Croatian embassy. Discussions led among the representatives indicate how divided they were in relation to former Yugoslavia and the political demands of Croatian immigrants. After several lawsuits in the Australian courts of justice started by representative Mario Dešpoja, the embassy was finally closed down by judicial order. The Croatian embassy had been in the centre of attention for almost two years, not only in Australia, but in other countries with Croatian immigrants as well, which was precisely the intention of its founders.

Die kroatische Botschaft in Canberra – 1977-78 (zur 20. Jahrung ihrer Schließung)

Ivan IZMIĆ

Ivo-Pilar-Institut für Gesellschaftswissenschaften, Zagreb

Im November 1977 eröffnete in der australischen Hauptstadt Canberra eine Gruppe kroatischer politischer Emigranten die, wie sie es nannten, Kroatische Botschaft. Dieser Schritt löste eine scharfe Reaktion der einstigen jugoslawischen

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 8 (1999),
BR. 1 (39),
STR. 111-136

ČIZMIĆ, I.:
CROATIAN EMBASSY...

Föderation aus. Von den australischen Behörden wurde die Kroatische Botschaft nicht anerkannt, da sie keinen zu der Zeit bestehenden Staat repräsentierte. Dennoch setzte die Kroatische Botschaft ihre Existenz für fast zwei Jahre fort, da es in Australien kein Gesetz gab, das das Bestehen der Botschaft verboten hätte. Nach Abschluß des Gesetzgebungsverfahrens in Parlament und Senat trat am 24. August 1978 die Diplomatic and Consular Mission Act in Kraft und verbot das Bestehen der Kroatischen Botschaft. Die damals geführten Diskussionen zwischen den Parlamentsabgeordneten zeigen, wie sehr die Meinungen der australischen Politiker über die Beziehungen zum ex-jugoslawischen Staat und über die politischen Forderungen der kroatischen Immigranten auseinandergingen. Nach wiederholten Anklagen, die der jugoslawische Gesandte Mario Dešpoja an australischen Gerichten einreichte, wurde das Gerichtsurteil rechtskräftig und die Botschaft geschlossen. Fast volle zwei Jahre war die Kroatische Botschaft im Mittelpunkt der öffentlichen Aufmerksamkeit, nicht nur in Australien, sondern auch in anderen Ländern, in denen kroatische Immigranten leben. Gerade das war auch die Absicht ihrer Gründer gewesen.